

УДК 811.14'02'38'44

**ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ КОХАННЯ
В РОМАНІ АХІЛЛА ТАТІЯ „ЛЕВКІППА І КЛІТОФОНТ”**

Оліщук Роксоляна Леонідівна

канд. філол. наук, доц.

Львівський національний університет імені Івана Франка,

Макар Інеса Степанівна

канд. філол. наук, доц.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

У статті зроблена спроба дослідити концепт КОХАННЯ в романі давньогрецького письменника Ахілла Татія “Левкіппа і Клітофонт” як складне за структурою і змістом вербалізоване поняття людської свідомості. Виявлено, що концепт КОХАННЯ вербалізується низкою іменникових, дієслівних і прикметникових лексем, які подекуди розширюють своє словникове значення, набуваючи нових конотативних значень. Встановлено, що активним інструментом розгортання досліджуваного концепту є художні засоби.

Ключові слова: концепт; вербалізатор; художні засоби; давньогрецький роман; Ахілл Татій.

Сучасний аналіз художнього тексту передбачає обов’язковий пошук і інтерпретацію ключових концептів культури, що їх визначають як культурно обумовлені базові одиниці картини світу, які мають екзистенціальну значущість як для окремої особистості, так і для народу в цілому [Лихачев 1997, 280-287]. До того ж провідна методологічна проблема зводиться до співвідношення концептуальної структури художнього тексту і його образної системи. Образна система твору конкретна, індивідуальна, невіддільна від авторського бачення і моделювання світу. Концептуальна структура – наслідок узагальнення образної системи та її співвідношення з архетипним людським досвідом.

Термін “концепт” у сучасній лінгвістиці активно використовують у двох основних напрямках: в *когнітивній* традиції (Ю. Апресян, О. Кубрякова, А. Вежицька, Р. Фрумкіна та ін.), де зацентровано на пізнавальній сутності концепту, і *культурологічній* (Д. Лихачов, Ю. Степанов та ін.) – з акцентом на його культурній значущості. Ці напрямки не взаємовиключають один одного, оскільки, щоб наблизитися до найповнішого розуміння концепту, варто враховувати всі можливі методи його дослідження. У розумінні концепту нам імпонує визначення С. Воркачова, який детермінує його як “одиницю колективного пізнання (яка скеровує до вищих духовних цінностей), що має мовне вираження і відзначена етнокультурною специфікою” [Воркачев 2002, 48]. Ядром мовного концепту є стрижневе слово, смислова домінанта, що у процесі осмислення “обростає” новими семами, які в тексті реалізуються через мовні одиниці. З огляду на це в сучасному мовознавстві учені прагнуть з’ясувати систему мовних засобів, що виступають вербалізаторами концептів [Мех 2005, 21].

Актуальність теми дослідження зумовлена увагою лінгвістів до проблем сучасної лінгвокогнітології та лінгвокультурології, де простежуємо різноманітні

погляди на розгляд вербалізованих уявлень про внутрішній світ людини як носія певної культури, що їх активно використовують у різних мовах.

Метою нашого дослідження є спроба дослідити концепт КОХАННЯ в романі давньогрецького письменника Ахілла Татія “Левкіппа і Клітофонт” як складне за структурою і змістом вербалізоване поняття людської свідомості.

Твір александрійського письменника Ахілла Татія “Левкіппа і Клітофонт” (II ст. н.е.) є одним із п’яти грецьких любовних романів, що дійшли до наших днів. Разом із романами Лонга “Дафніс і Хлоя” (II ст. н.е.) та Геліодора “Феаген і Харіклія” (III ст. н.е.) на твір Ахілла Татія суттєво вплинула риторика періоду “другої софістики”, епохи, в якій пріоритетне місце віддавали прозі, насиченій арсеналом художніх засобів, тропів та риторичних фігур. Тому саме ці три романи, на думку німецького дослідника Н. Голсберга, найбільше сколихнули сучасну європейську літературу [Holzberg 2003, 127].

До тематики любові в античній літературі звертався американський учений Девід Констан, який досліджував із літературної точки зору різні аспекти кохання (зокрема, сексуальну симетрію) у грецьких романах [Konstan 1994]. Еротичним мотивам присвячене дослідження польського автора Едмунда Поляшека “Філософський і літературний розвиток мотивів кохання в античному грецькому романі” (Краків, 2002), де учений серед інших давньогрецьких романів аналізує і любовні фрагменти з роману Ахілла Татія “Левкіппа і Клітофонт” [Polaszek 2002].

Об’єктом нашого дослідження є текст роману “Левкіппа і Клітофонт” Ахілла Татія. **Предметом** аналізу обрано різнорівневі мовні засоби вербалізації концепту КОХАННЯ в тексті давньогрецького роману: окремі лексеми різних лексико-граматичних класів, епітети, метафори, порівняння, афоризми тощо.

Наукова новизна дослідження зумовлена відсутністю спеціальних праць, присвячених когнітивному аспекту дослідження концепту КОХАННЯ на матеріалі давньогрецької мови.

Концепт КОХАННЯ об’єднує лексику, що вербалізує складний і багатовимірний феномен психічного й емоційно-почуттєвого життя людини і є складним мисленнєвим конструктом людської свідомості в єдності з його понятійним, образним та ціннісним компонентами. Лінгвістичні дослідження, присвячені вербалізації концепту КОХАННЯ, спрямовані передусім на когнітивний та дискурсивний підходи у висвітленні цього питання.

Зацікавленість лінгвістів феноменом кохання можемо пояснити тим, що в сучасній лінгвокультурології значну увагу приділено концептам емоційного та етичного характеру загалом (Н. Арутюнова, А. Вежбицька, В. Дем’янов, В. Карасик, Г. Огаркова та ін.). Проте в сучасних мовознавчих студіях висвітлено лише окремі аспекти дослідження концепту “кохання”: аналіз концептуальних метафор кохання (Г. Лакофф, А. Шмельов), вивчення семантики дієслів “кохати-любити” (О. Корнілов, С. Мартінек), особливості репрезентації кохання в пареміях (Л. Вільмс), адресатна номінація в дискурсі кохання (С. Дж. Брюс, Дж. С. Пірсон), гендерні аспекти концепту “любов” (Е. Мінаєва) тощо.

Як зазначає Г. Огаркова, автор дисертаційного дослідження про вербалізацію концепту КОХАННЯ в сучасній англійській мові, цей концепт є цікавим об'єктом саме лінгвістичного дослідження, оскільки культура кохання в європейському лінгвокультурному ареалі є передусім культурою вербальною, тісно пов'язаною зі словесним (літературним і повсякденним) вираженням [Огаркова 2005, 1]. Дослідниця зробила цікаве спостереження про взаємозв'язок слова й емоції: “У мовленні про кохання діє закон мовленнєвого посилення емоцій: констатація емоцій посилює саму емоцію, а іноді навіть створює її” [Огаркова 2005, 1].

Використана нами електронна база даних (Silver Mountain Software / TLG Workplace) містить 10291 словоформи, дібрані з корпусу тексту роману Ахілла Татія “Левкіппа і Клітофонт”.

До складу любовної лексики, пов'язаної з концептом КОХАННЯ, у романі належать іменникові, дієслівні, прикметникові та прислівникові лексеми, що разом утворюють номінативне поле концепту КОХАННЯ. Домінантою серед них є лексема $\acute{o}$ $\epsilon\rho\omega\varsigma$ “кохання” (54 слововживання). Навколо неї групуються інші лексичні одиниці, утворені від того самого кореня: $\epsilon\rho\tilde{\omega}$ (кохати), $\acute{o}$ $\epsilon\rho\alpha\sigma\tau\acute{\eta}\varsigma$ (закоханий, коханець), $\acute{o}$ $\epsilon\rho\omega\mu\acute{\epsilon}\nu\omicron\varsigma$ (коханий), $\acute{\eta}$ $\epsilon\rho\omega\mu\acute{\epsilon}\nu\eta$ (кохана), $\epsilon\rho\tilde{\omega}\nu$ (кохаючий), $\omicron\iota$ $\epsilon\rho\tilde{\omega}\tau\epsilon\varsigma$ (закохані), $\epsilon\rho\omega\tau\acute{\iota}\kappa\acute{o}\varsigma$ (любобний), $\epsilon\rho\omega\tau\acute{\iota}\kappa\tilde{\omega}\varsigma$ (закохано). Простежимо їхнє функціонування в контекстах. Слуга Ферсандра, Сосфен, намагаючись придобритись до Левкіппи, каже, що вона невдовзі стане $\tau\acute{o}\nu$ $\delta\epsilon\sigma\pi\acute{o}\tau\eta\nu$ $\tau\acute{o}\nu$ $\epsilon\mu\acute{o}\nu$ $\epsilon\rho\alpha\sigma\tau\acute{\eta}\nu$ (VI, 4) – *коханкою мого господаря*. Звертаючись до Клітофонта, Меліта називає себе $\epsilon\rho\tilde{\omega}\sigma\alpha$ $\gamma\upsilon\nu\acute{\eta}$ (V, 25) – *кохана жінка*, а говорячи про своє нерозділене кохання до нього, заявляє: $\epsilon\theta\iota\kappa\alpha$ $\delta\acute{\epsilon}$ $\epsilon\iota\kappa\acute{o}\nu\omicron\varsigma$ $\epsilon\rho\tilde{\alpha}\nu$: $\mu\acute{\epsilon}\chi\rho\iota$ $\gamma\acute{\alpha}\rho$ $\tau\tilde{\omega}\nu$ $\acute{o}\mu\iota\acute{\alpha}\tau\omega\nu$ $\epsilon\tilde{\chi}\omega$ $\tau\acute{o}\nu$ $\epsilon\rho\omega\mu\epsilon\nu\omicron\nu$ (V, 22) – *здається, що я закохалась у статую; тільки очі (мої) володіють коханим*.

До вказаного номінативного поля належать також інші лексеми, серед яких найчастотнішими є: $\phi\acute{\iota}\lambda\tilde{\omega}$ – любити, цілувати (44), $\tau\acute{o}$ $\phi\acute{\iota}\lambda\eta\mu\alpha$ – поцілунок (43), $\phi\acute{\iota}\lambda\omicron\varsigma$ – любий, дорогий (36), $\kappa\alpha\tau\alpha\phi\acute{\iota}\lambda\tilde{\omega}$ – цілувати (20) тощо. Однак, основну увагу в нашій статті буде приділено лексемі $\acute{o}$ $\epsilon\rho\omega\varsigma$, що є іменем концепту, та однокореневим із нею лексемам.

Словник Й.Х. Дворецького подає такі її значення: 1) кохання (переважно пристрасть); 2) пристрасне бажання, гаряче прагнення; 3) предмет любові, любов; 4) насолода, радість [Дворецкий 1958, 670]. Однак, дослідження тексту роману Ахілла Татія показало, що концепт КОХАННЯ в аналізованому романі має свою специфіку вербалізації, тому до значень, наведених у “Давньогрецько-російському словнику” І.Х. Дворецького можна додати наступні: 1) особа, на яку спрямоване почуття кохання; 2) близькість, інтимні стосунки; 3) інтерес до певного роду діяльності, уподобання; 4) поклоніння. Наведемо деякі приклади. Звертаючись до героя роману Клітофонта, закохана в нього Меліта каже: $\mu\acute{\eta}$ $\acute{\alpha}\tau\iota\acute{\alpha}\sigma\eta\varsigma$ $\tau\acute{o}\nu$ $\epsilon\rho\omega\tau\alpha$ $\tau\acute{o}\nu$ $\epsilon\mu\acute{o}\nu$, $\delta\iota'$ $\acute{o}\nu$ $\tau\acute{\alpha}$ $\mu\acute{\epsilon}\gamma\iota\sigma\tau\alpha$ $\epsilon\upsilon\tau\upsilon\chi\epsilon\acute{\iota}\varsigma$ (V, 26) – *не зневажай моє кохання, через яке ти є найбільш щасливим* (тут мова йде про кохання-пристрасть); $\mu\epsilon\iota\rho\alpha\kappa\acute{\iota}\omicron\upsilon$ $\delta\acute{\epsilon}$ $\acute{o}$ $\epsilon\rho\omega\varsigma$ $\acute{\eta}\nu$ (V, 26) – *це було кохання до підлітка*. Про Клітофонта, який бажав зблизитися з Левкіппою, автор каже: $\text{Βουλόμενος οὖν εὐάγωγον τὴν κόρην εἰς}$

ἔρωτα παρασκευάσαι (I, 16) – *бажаючи підготувати слухняну дівчину до любові* (близькості). Згадуючи про дівчину Родопу з міфу про Стікс, Ахілл Татій пише, що вона κυνηγίῳν ἐρῶσα καὶ θήρας (VIII, 12) – *любляча (та, яка любить) полювання і звірів* (мова йде про уподобання). А про предмет кохання маємо згадку в такому контексті: ...ἄλλο μὲν ἄλλου φυτὸν ἐρᾶν (VIII, 12) – *одна рослина кохає (любить) іншу рослину*.

Часто в лексичне значення слова входить ще такий його елемент як конотація (емоційно-експресивне забарвлення, що може пов'язуватися з авторською оцінкою). В романі “Левкіппа і Клітофонт” лексема ὁ ἔρωσ пов'язана як із позитивною, так здебільшого з негативною конотацією. Це можна простежити на рівні синтагматичних зв'язків імені концепту КОХАННЯ. Отож, позитивну конотацію вказаної лексеми створює епітет ἴλεως “милостивий”: τυχῶν μὲν οὖν ὦν ἠθέλησεν, ἴλεως [ἔρωσ] γίνεταί (VI, 19) – *добившись того, чого хоче, [кохання] стає милостивим*.

У сполученні з мовними одиницями різних лексико-граматичних класів, таких як παρὰ νόμος – протизаконний, ἀτυχῶν – нещасливий, μισῶ – ненавидіти, ἢ συμφορά – нещастя, ἀλγύνω – засмучувати тощо, лексема ὁ ἔρωσ набуває негативно-оцінної семантики. Порівняймо в контекстах. Описуючи незвичайну картину, зображену на пеплосі, Менелай відзначає: ὄρας οὖν ὄσων γέμει κακῶν ἢ γραφή· ἔρωτος παρὰ νόμου, μοιχείας ἀναισχύντου, γυναικείων ἀτυχημάτων (V, 4) – *отже, ти бачиш, яким злом наповнена картина: протизаконної любові, безсоромного перелюбу, жіночого нещастя*; Клітофонт, прочитавши листа Левкіппи, в якому вона докоряла йому за шлюб з Мелітою, каже: Λευκίππη κατέγνωνκεν ἡμῶν· τάχα δὲ καὶ μεμίσήμεθα (V, 20) – *Левкіппа звинувачувала нас; швидко зненавиділа*; Меліта називає своє кохання до Клітофонта ἔρωσ ἀτυχῶν (V, 26) – *нещасне кохання*.

Принципово важливі властивості концептів визначаються предикатами, що їх характеризують. Дієслова, які в цій ролі обслуговують ім'я концепту КОХАННЯ, є достатньо різноманітними, що свідчить про великий образний діапазон кохання, викликаний багатолікістю цього почуття. Достатньо часто в романі “Левкіппа і Клітофонт” кохання *персоніфікується*, виступаючи як незалежна величина окремо від подій, об'єктів чи суб'єктів, що його викликали. Роль предикатів щодо лексеми ὁ ἔρωσ виконують дієслова із семами “волевиявлення” (καταλαμβάνω – захоплювати, ἀμύνομαι – мстити), “мовлення” (λέγω – говорити), “взаємодія” (ἀνταγωνίζομαι – боротися, ἀμύνομαι – захищатися, νικάω – перемагати, ὀπλίζω – озброювати), “рух” (διώκω – переслідувати, μαραίνω – гасити). Наведемо декілька прикладів: ἐμὲ δ' ὁ ἔρωσ εὐθὺς ἠμύνατο (VII, 7) – *кохання мені відразу ж відомстило*; ἔρωσ λέγει (V, 26) – *кохання говорить*; ὁ ἔρωσ εἶωθε νικᾶν (VI, 19) – *завичай перемагає кохання*; καὶ ὁ ἔρωσ ἀμύνεται καὶ ὀπλίζει τὴν ἐπιθυμίαν (VI, 19) – *кохання захищається і озброює пристрасть*; ἐδίωξε γὰρ ἡμᾶς ἔρωσ (VIII, 5) – *переслідувало нас кохання*; ὁ ἔρωσ ἐμάρανε τὴν ὀργήν (V, 24) – *кохання гасило гнів*.

У романі “Левкіппа і Клітофонт” привертає увагу читача широкий спектр асоціацій, де ядром асоціативного поля є ім’я концепту КОХАННЯ. Почуття кохання викликає у автора асоціації з хворобою, шалом, смертю, полум’ям (вогнем), війною, скарбом, благоговінням, горем, болем, як-от: τὸ μὲν γὰρ κάλλος ἡδονήν, ὁ δὲ πλοῦτος τρυφήν, ὁ δὲ ἔρωσ ἀίδῶ προξενεῖ (V, 12) – *бо краса приносить насолоду, багатство – розкіш, а кохання – благоговіння; ἔρωσ ἀτυχῶν καὶ μαίνεται* (V, 26) – *будучи нещасливим в коханні, шаліє; θησαυρὸς ἔρωτος* (V, 26) – *скарб любові*. Одна з героїнь роману закохана в Клітофонта Меліта називає кохання то *важкою хворобою* (τηλικάυτην νόσον (V, 26), то *вогнем* (σβέσον μοι ὀλίγον τοῦ πυρός (V, 26) – *погаси мені хоч трохи вогонь*). У стратега ж Харміда кохання викликає асоціацію з війною: ἔνδον μου τῆς ψυχῆς ἄλλος πόλεμος κάθηται (IV, 7) – *всередині моєї душі розташувалась інша війна*.

Можемо простежити в тексті роману парадигматичні зв’язки між вербалізато-рами почуття кохання. У мові письменника номінативне поле концепту КОХАННЯ об’єктивується через мережу синонімів (ὁ ἐραστής (закоханий, коханець), ὁ ἐρώμενος (коханий), ἐρῶν (закоханий, люблячий), антонімів (ἐρῶ (кохати), μισῶ (ненавидіти) та гіпонімів (ὁ ἔρωσ (кохання), ἡ παραμυθία (втіха), ἡ ἐπιθυμία (бажання, пристрасть).

Синоніми до слова ὁ ἔρωσ вдалося об’єднати в синонімічні ряди зі значеннями: 1) особа, яка викликає почуття приязні (ὁ ἐρωμένος “коханий”, ἡ ἐρωμένη “кохана”, ὁ ἐραστής “закоханий, коханець”, ὁ ἐρῶν “кохаючий”, ὁ μοιχός “перелюбник”); 2) інтимні стосунки (ὁ ἔρωσ “кохання”, ἡ συμπλοκή “злиття, склепіння”, ἡ μοιχεῖα “перелюб”, ἡ ἐπιθυμία “пристрасть” та словосполучення з прикметником ἐρωτικός “любовний”: πρᾶγμα ἐρωτικόν “любовна справа”, ἐρωτικὴ ψυχαγωγία “любовне задоволення”). Розгляньмо контексти. Так, оплакуючи уявну смерть Левкіппи, Клітофонт у розпачі каже до неї: ὦ πιστὴ μὲν πρὸς ἀνάγκην ἔρωτος, χρηστὴ δὲ πρὸς ἐραστὴν δυστυχοῦντα (III, 10) – *О вірна в біді кохання, добра до нещасливого закоханого*. А Ферсандр, виступаючи на суді, звинувачує жерця і каже, що: ἡ τῆς Ἀρτέμιδος οἰκία μοιχῶν γέγονε καὶ πόρνης θάλαμος (VIII, 8) – *житло Артемиди стало спальнею перелюбників і блудниці*.

Зацікавлення викликають авторські афоризми Ахілла Татія, в яких виступає лексема ὁ ἔρωσ – ім’я концепту. Наприклад: οἶνος γὰρ ἔρωτος τροφή (II, 3) – *вино – пожива любові; πᾶς δὲ τόπος τοῖς ἐρῶσι θάλαμος* (V, 16) – *всьяке місце для закоханих шлюбне ложе; παλαιὸν γὰρ ἔρωτα μαραίνει νέος ἔρωσ* (VI, 17) – *нова любов знищує стару любов*. Оскільки гнів і любов є глибоко емоційними почуттями, то це спричинило створення таких індивідуально-авторських афоризмів, як: ἔρωτος σύμμαχος ἐστὶ θυμὸς (VI, 19) – *гнів є союзником любові* та θυμὸς δὲ καὶ ἔρωσ δύο λαμπάδες (VI, 19) – *гнів і любов – два факели*.

Лексема ὁ ἔρωσ та однокореневі лексеми нерідко фігурують у досліджуваному романі в складі різних образних засобів. Найчастіше Ахілл Татій використовує у своєму романі епітети (особливо метафоричні), перифрази та метафори.

Любовний статус роману „Левкіппа і Клітофонт” уможливив виокремлення низки *epitētis* любовної семантики. Особливою продуктивністю відзначається епітет *έρωτικός* (любовний, закоханий), що у поєднанні з певними лексемами набуває статусу метафоричного епітета. У тексті роману натрапляємо на словосполучення: *έρωτικὴν ἀγρυπνίαν* (I, 7) – *любовне безсоння*, *δρόμον έρωτικόν* (VIII, 6) – *любовний біг*, *φιλονεικία έρωτική* (VI, 18) – *любовне суперництво*, *τὴν έρωτικὴν καρδίαν* (V, 13) – *закохане серце*. В ролі метафоричних епітетів можуть виступати також інші лексеми, як наприклад, у словосполученні *μεμιασμένας συμπλοκάς* (VII, 5) – *забруднені обійми*.

Натрапляємо в романі “Левкіппа і Клітофонт” на перифрастичні позначення кохання, в яких замість лексеми *ὁ έρως* виступає ім’я бога кохання Ероса, як-от: “*Ερωτος δωρεάν* (VII, 5) – *дар Ероса* (=кохання), “*Ερωτος δοῦλος* (VII, 5) – *раб Ероса*, *δειλὸς Έρωτος ἀθλητῆς* (II, 4) – *боязливий борець Ероса* (=коханець).

Образний компонент концепту КОХАННЯ в тексті давньогрецького роману об’єктивується низкою когнітивних метафор, зокрема, антропоморфних, як наприклад: *Ἄλλ’ ἔστι σοί, καὶ τὰ παρόντα θέσθαι καλῶς καὶ ἐλεῆσαι ψυχὴν ἐπὶ σοὶ φλεγόμενην* (V, 13) – *але у тебе зараз є [можливість] влаштувати гарно свої справи і змилосердитися над душою, палаючою [коханням] до тебе*; *τὴν γὰρ ψυχὴν πᾶσαν ὁ έρως καταλαβὼν οὐδὲ αὐτῇ χώραν δίδωσι τῇ τροφῇ* (V, 13) – *любов, захопивши всю душу, не залишає в ній місця для їжі*; *ἔξεγείρεται ... τοῖς έρῶσι τὸ πῦρ* (I, 6) – *пробуджується ... у коханні вогонь*; *ἀπτήλθον μεθύων έρωτι* (I, 6) – *я відійшов, будучи п’яним від любові*. У процесі вербалізації змісту концепту КОХАННЯ метафори відіграють важливу роль.

Отже, концепт КОХАННЯ в романі Ахілла Татія “Левкіппа і Клітофонт” вербалізується низкою іменникових, дієслівних, прикметникових та прислівникових лексем, що подекуди розширюють своє словникове значення, набуваючи нових конотативних (позитивних чи негативних) значень, характерних саме для роману Ахілла Татія. Вербалізатори концепту КОХАННЯ в мові письменника вступають у синонімічні, антонімічні та гіпонімічні відношення. Еротична лексика часто створює широкий спектр асоціацій і бере участь у творенні різноманітних художніх засобів (епітетів, перифразів, метафор, порівнянь тощо), що зумовлено особливістю жанру твору та ідіостилю письменника. Оскільки у нашому дослідженні ми обмежилися описом функціонування лексеми *ὁ έρως* – імені концепту та однокоренових із нею слів, то **перспективно** подальших розвідок у цьому напрямі вважаємо аналіз інших лексем, що входять до номінативного поля концепту КОХАННЯ.

Олищук Р.Л., канд. філол. наук, доц.

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

Макар И.С., канд. філол. наук, доц.

Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича

Вербализация концепта ЛЮБОВЬ в романе Ахилла Татия “Левкиппа и Клитофонт”

В статье сделана попытка исследовать концепт ЛЮБОВЬ в романе древнегреческого писателя Ахилла Татия “Левкиппа и Клитофонт” как сложное по структуре и содержанию вербализированное

понятие человеческого сознания. Определено, что концепт ЛЮБОВЬ вербализуется рядом существительных, глагольных и прилагательных, которые иногда расширяют свое основное значение, приобретая новые коннотативные. Установлено, что активным инструментом развития исследуемого концепта являются художественные средства.

Ключевые слова: концепт; вербализатор; художественные средства; древнегреческий роман; Ахилл Татий.

Olishchuk R.L., Ph. D., Associate Professor

Ivan Franko Lviv National University

Makar I.S., Ph. D., Associate Professor

Yuriy Fed'kovych Chernivtsi National University

Verbalization of the Concept LOVE in the Novel of Achilles Tatius "Leucippe and Clitophon"

This article is an attempt to determine the concept of LOVE in a novel "Leucippe and Clitophon", written by the ancient Greek writer Achilles Tatius, as a verbalized concept of human consciousness. It is showed that the number of nouns, verbs, adjectives verbalize the concept of LOVE; sometimes it is supported by expanding of their nominative meaning towards appearance of the new connotations. It is proved that the list of narrative techniques is an important instrument in the analysis of the concept.

Key words: concept; verbalizer; narrative technique; ancient Greek novel; Achilles Tatius.

Література:

1. Воркачев С.Г. Методологические основания лингвоконцептологии / С.Г. Воркачев // Теоретическая и прикладная лингвистика: Межвуз. сб. науч. трудов. Вып. 3. Аспекты метакоммуникативной деятельности. – Воронеж, 2002. – С. 79-95.
2. Дворецкий И.Х. Древнегреческо-русский словарь / Под ред. С.И. Соболевского. – В 2-х т. – Москва: Гос. изд-во иностр. и нац. словарей, 1958. – 1905 с.
3. Лихачев Д.С. Концептосфера русского языка / Д.С. Лихачев // Русская словесность: От теории словесности к структуре текста: Антология. – Москва: Academia, 1997. – С.280-287.
4. Мех Н.О. Наскрізні концепти *слово, мова, думка* у філософсько-релігійній та мовній картинах світу Григорія Сковороди / Н. О. Мех. – К.: Ін-т укр. мови НАН України, 2005. – 237 с.
5. Мінаєва Е.В. Гендерна концептологія: мовна репрезентація концептів „дім” і „любов” у жіночій поезії: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.02 „Російська мова” / Елла Вікторівна Мінаєва. – Сімферополь, 2007. – 23 с.
6. Огаркова Г.А. Вербалізація концепту „кохання” в сучасній англійській мові: когнітивний та дискурсивний аспекти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 „Германські мови” / Ганна Анатоліївна Огаркова. – К., 2005. – 20 с.
7. Holzberg N. Powieść antyczna / przełożyła M.Wójcik. – Kraków: Wydawnictwo „Homini”, 2003. – 207 s.
8. Konstan D. Sexual Symmetry. Love in the Ancient Novel and Related Genres. – Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1994. – 270 p.
9. Polaszek E. Filozoficzna i Literacka geneza motywu miłości w antycznym romansie greckim. – Kraków: Wydawnictwo PROMO, 2002. – 168 s.
10. http://mercure.fltr.ucl.ac.be/Hodoi/concordances/intro.htm#ACHILLES_TATIUS

Стаття надійшла до редакції 12.11.2015.